

Świat informacji stoi otworem!

WIEDZA W PIGUŁCE

Dla nauczyciela

Osoba poszukująca informacji musi wybierać spośród wielu źródeł te, które są wiarygodne i użyteczne. Wyszukiwanie informacji należy rozpocząć od określenia potrzeby informacyjnej, tj. zastanowienia się, jakich informacji potrzeba, by zrealizować jakieś zadanie (np. przygotować referat lub dowiedzieć się, jak gdzieś dojechać).

Gdy uświadomimy sobie, czego chcemy się dowiedzieć, możemy rozpocząć poszukiwania informacji w różnych źródłach. Ze względu na stopień utrwalenia, źródła informacji możemy podzielić na dokumentalne (np. książki, prasa, filmy) i niedokumentalne (np. wypowiedzi, lekcje, przedstawienia).

Wyróżnić można również pośrednie źródła informacji — a więc takie, które kierują użytkownika do źródeł na określony temat. Zaliczamy do nich m.in. katalogi i bibliografie.

Wyszukiwanie informacji różni się w zależności od tego, do jakiego źródła sięgasz. Np. jeśli korzystasz z encyklopedii, musisz zastanowić się, pod jakim hasłem można znaleźć daną wiadomość. Gdy korzystasz z wyszukiwarki internetowej, znaj mechanizm jej działania. Wyszukiwarka nie udziela odpowiedzi na pytania, a jedynie kieruje internautę ku stronom, na których występują wpisane w okno słowa kluczowe. Dlatego ich trafne dobranie ma zasadnicze znaczenie.

Po dotarciu do źródła, należy ocenić jego wiarygodność. W tym celu warto poddać refleksji:

- kim jest autor materiału oraz kto wziął odpowiedzialność za jego publikację;
- w jaki sposób autor pozyskał podawane przez siebie informacje;
- czy autor starał się rzetelnie przedstawić temat (zaprezentował różne punkty widzenia, powołał się na wiele źródeł, chciał bezstronnie przedstawić ich zawartość);
- czy zadbano o językową i graficzną formę tekstu;
- czy materiał jest aktualny.

Odnalezione w wielu źródłach informacje należy wreszcie uporządkować, aby na ich podstawie można było stworzyć udaną pracę. W tym celu dobrze jest:

- już podczas lektury źródeł wyróżniać najważniejsze informacje;
- odrzucić materiały niezwiązane z głównym tematem;
- podzielić informacje ze względu na kilka naczelných zagadnień;
- ocenić, które informacje są kluczowe dla tematu, które go rozwijają.

Dla ucznia

Jeśli masz do czynienia z **wiarygodną** informacją, to znaczy, że możesz jej zaufać i uznać, że jest prawdziwa. Zawsze opieraj się na takich informacjach.

Aby móc uznać przekaz za wiarygodny, zbadaj czy autor:

1. Zna się na tym, o czym mówi? Czy na własne oczy widział wydarzenia, które opisuje?
2. Przedstawia się z imienia i nazwiska i jest gotowy potwierdzić swoją wypowiedź?
3. Powołuje się na słowa godnych zaufania świadków? Czy sprawdził źródła informacji, z których korzysta?
Źródło informacji to miejsce, z którego czerpiemy wiadomości — np. określona książka, artykuł w gazecie, strona internetowa.
4. Przedstawia wiele punktów widzenia i różne źródła? Stara się obiektywnie opowiedzieć o temacie?
5. Nie ma żadnego interesu w tym, aby ukazywać fakty w określonym świetle? Jest staranny — np. dba o poprawność językową?

Gdy sprawdzasz wiarygodność informacji, staraj się dotrzeć do kilku różnych źródeł. Staraj się, żeby były aktualne, czyli „na bieżąco” z tematem. Później porównaj, czy źródła zgadzają się. Jeśli nie, wybierz to najlepsze.

POMYSŁ NA LEKCJĘ

Uczestnicy i uczestniczki są detektywami, którzy muszą wyjaśnić zagadkę. Wiadomo, że ktoś z miasta ukradł drogie perły. Mają przed sobą różne informacje, które muszą porównać, sprawdzić, skąd pochodzą, stwierdzić ich wiarygodność, a następnie powiązać historię w logiczną całość i przedstawić.

Cele operacyjne

Uczestnicy i uczestniczki:

- wiedzą, że są różne źródła informacji;
- wiedzą, że należy ocenić wiarygodność informacji;
- wiedzą, że należy ocenić przydatność informacji i w swojej pracy wykorzystać tylko to, co jest związane z tematem pracy.

Przebieg zajęć

1.

Czas: 5 min

Forma: miniwykład osoby prowadzącej

Powiedz uczestnikom i uczestniczkom, że gromadzenie i porządkowanie informacji to trudna, ale bardzo potrzebna praca. Każde poszukiwanie wiadomości na jakiś temat jest porównywalne z pracą detektywa, który musi zbadać każdą informację, ocenić wiarygodność źródła (jeśli uczniowie nie rozumieją tego pojęcia, wyjaśnij, z „Wiedzy w pigułce”) i przydatność informacji dla rozwiązania zagadki. Powiedz, że warto porównywać informacje i sprawdzać, czy różne, niezależne od siebie źródła podają te same fakty.

2.

Czas: 25 min

Forma: praca w grupach

Pomoce: **materiał pomocniczy „Perły”, karta pracy „Arkusze oceny informacji”**

Przeczytaj historię zaginionych pereł z **materiału pomocniczego dla osoby prowadzącej „Perły – rozwiązanie”**. Podziel uczestników i uczestniczki na zespoły po 3–4 osoby. Powiedz, że właśnie stworzyli biuro detektywistyczne. Poproś o wymyślenie nazwy biura. Rozdaj grupom kopie informacji dla detektywa z **materiału pomocniczego „Perły”**. Następnie rozdaj **karty pracy „Arkusze oceny informacji”**. Poproś, aby grupy zapoznały się z tekstami, a potem wypełniły arkusze.

Poproś uczestników i uczestniczki o ustalenie, jaką wersję rozwiązania zagadki proponują. Na swoim arkuszu oceny informacji niech każda grupa zaznaczy na kolorowo dwie informacje: najbardziej przydatną i najbardziej wiarygodną według nich.

3.

Czas: 10 min

Forma: prezentacja

Pomoce: taśma klejąca lub inny sposób mocowania arkuszy na tablicy

Poproś przedstawicieli grup o opowiedzenie rozwiązania zagadki i zaprezentowanie arkuszy oceny (można je przypiąć do tablicy). Uczestnicy i uczestniczki po kolei odwiedzają „biura” i wysłuchują ich wersji rozwiązania zagadki. Krótko podsumuj wyniki: bardziej wiarygodne są dla nas informacje ze sprawdzonych źródeł, podpisane imieniem i nazwiskiem, może się jednak okazać, że przydatny okaże się także komentarz z forum, który naprowadzi nas na ciekawą myśl.

4.

Czas: 5 min

Forma: prezentacja

Pomoce: **materiał dla osoby prowadzącej „Perły – rozwiązanie”**

Przeczytaj rozwiązanie zagadki i zapytaj uczestników, która grupa była najbliższej właściwego rozwiązania.

Ewaluacja

Czy po przeprowadzonych zajęciach uczestnicy i uczestniczki:

- wiedzą, że warto pozyskiwać informacje z różnych źródeł?
- wiedzą, że należy ocenić wiarygodność i przydatność informacji?

Opcje dodatkowe

Poproś uczestniczki i uczestników o przygotowanie w grupach różnego rodzaju informacji na zadane tematy: wiarygodnych, niewiarygodnych, przydatnych i nieprzydatnych. Następnie grupy mogą wymienić się materiałami i posegregować materiały przygotowane przez kolegów.

MATERIAŁY

materiał pomocniczy „Perły”

materiał dla osoby prowadzącej „Perły — rozwiązanie”

karta pracy „Arkusze oceny informacji”

ZADANIA SPRAWDZAJĄCE

Zadanie 1.

Uzupełnij luki w tekście:

- instytucja
- aktualne
- źródło
- autorem
- wiarygodność

Karol szukał w internecie wiadomości o polskich latarniach morskich. Znalazł wiele stron na ten temat, wobec tego postanowił ocenić ich _____ [rozwiązanie: wiarygodność]. Na wybranych kilku stronach sprawdził, kto jest _____ [rozwiązanie: autorem] tekstów. Zrezygnował z użycia tekstów, które nie były podpisane. Następnie sprawdził, czy artykuły są _____ [rozwiązanie: aktualne] i odrzucił wszystkie, które były pisane dawniej niż 5 lat temu. W czytanych tekstach zwrócił szczególną uwagę na to, czy autor podaje _____ [rozwiązanie: źródło], z którego zaczerpnął informację. Szczególnie wiarygodna wydała się Karolowi strona prowadzona przez Stowarzyszenie Miłośników Latarni Morskich, ponieważ upewnił się, że jest to poważna _____ [rozwiązanie: instytucja]. Strona wyglądała estetycznie, a teksty napisane były starannie. Każdy z tekstów był podpisany imieniem i nazwiskiem autora.

Zadanie 2.

Przyporządkuj informacje do odpowiednich kategorii, pamiętając, że temat pracy brzmi: „Największa polska jaskinia”.

kategorie:

Kategorie:

- informacje najważniejsze

- informacje dodatkowe — ciekawostki
- informacje zbędne — do odrzucenia

informacje:

Elementy do przyporządkowania:

- Jaskinia Wielka Śnieżna to najgłębsza i najdłuższa z polskich jaskiń. [rozwiązanie: 1]
- Niektóre z tatrzańskich jaskiń mają zabawne nazwy np. „Ukryta Dziura” albo „Siwy Kocioł”. [rozwiązanie: 3]
- Jaskinia Wielka Śnieżna ma 23 723 m długości. [rozwiązanie: 1]
- Najkrótszą polską jaskinią jest Grota Mechowska. Trasa, którą mogą przejść turyści liczy zaledwie 10 metrów. [rozwiązanie: 3]
- Wielka Śnieżna ma pięć otworów w dwóch różnych dolinach Tatr Zachodnich. [rozwiązanie: 1]
- Najgłębsze jezioro Tatr to Wielki Staw. [rozwiązanie: 3]
- Grotołaz to człowiek zajmujący się sportowym lub turystycznym chodzeniem po jaskiniach. [rozwiązanie: 2]
- Plan Jaskini Wielkiej Śnieżnej z nazwami poszczególnych jej części. [rozwiązanie: 1]
- Zdjęcie grotołaza w grocie w Alabamie. [rozwiązanie: 3]
- Jaskinia Wielka Śnieżna została odkryta w 1959 roku. [rozwiązanie: 2]
- Być może Wielka Śnieżna jest o wiele dłuższa, ponieważ naukowcy co roku odkrywają nowe przejścia i korytarze wewnątrz jaskini. [rozwiązanie: 2]
- Ciekawostką w Jaskini Wielkiej Śnieżnej jest lodospad — pochyła, mierząca 80 metrów ściana, przez cały rok pokryta lodem. [rozwiązanie: 2]

SŁOWNICZEK

- **wiarygodność:** cecha tego, co wiarygodne, czyli rzetelne i godne zaufania
- **aktualność:** cecha rzeczy aktualnych czyli obowiązujących w danej chwili, dotyczących teraźniejszości
- **źródło informacji:** każdy przedmiot z którego czerpie się wiadomości na interesujący nas temat

CZYTELNIA

- Dyczewski Leon, **Kryteria rzetelnej informacji** [W:] **Jaka informacja?**, red. Dyczewski Leon, Lublin 2009, s 25–32.
- **Wikipedia, Weryfikowalność**, dostęp: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Weryfikowalno%C5%9B%C4%87>

Tekst: Urszula Dobrowolska, scenariusz: Anna Buchner, konsultacja merytoryczna: Justyna Jasiewicz. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez Fundację Nowoczesna Polska.

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/swiat-informacji-stoi-otworem/>.

Publikacja dofinansowana ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Podstawa programowa:

Język polski, II poziom edukacyjny

Cele kształcenia

Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Tworzenie wypowiedzi

Uczeń tworzy wypowiedzi pisemne w nastę: list oficjalny, proste sprawozdanie, ogłoszenie, zaproszenie, prosta notatka

Treści nauczania

odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od informacji drugorzędnych;

Uczeń wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (ukryte);

Uczeń wyciąga wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście (w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz);

Uczeń uczestnicząc w rozmowie, słucha z uwagą wypowiedzi innych, mówi na temat; prezentuje własne zdanie i uzasadnia je.